

Air Cargo Netherlands

Folkstoneweg 12
1118 LM Schiphol

T +31 (0)20 316 39 40
E info@acn.nl
W www.acn.nl

BTW NL002562571B01
BIC ABNANL2A
IBAN NL27ABNA0545642728
KvK 40530005

202600481

De Tweede Kamer
T.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Schiphol, 27 januari 2026

Aanbieding gezamenlijke brief namens ACN, Dutch Express Association, FENEX en evofenedex

Geachte informateur en onderhandelende partijen,

Graag bieden wij u hierbij een brief aan namens vier branchevertegenwoordigers uit de Nederlandse luchtvrachtsector.

Vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid achten wij het van belang om onze inzichten in dit stadium van de formatie met u te delen.

Hoogachtend,
Namens Air Cargo Netherlands, Dutch Express Association, FENEX en evofenedex

Aniek Dubbelboer
Manager General Affairs, ACN

De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Schiphol, 26 januari 2026

De positie van luchtvracht als pijler voor economische vitaliteit en strategische autonomie staat onder druk

Geachte informateur en onderhandelende partijen,

De mainport-rol van Schiphol is een expliciet beleidsdoel van de Nederlandse overheid. Hoewel daarbij vaak alleen gedacht wordt aan passagiers, is de luchtvrachtfunctie een onmisbaar onderdeel van dit beleidsdoel. Luchtvracht is belangrijk voor het internationale vestigingsklimaat, het behoud van tijdskritische logistieke ketens en versterkt in de huidige geopolitieke situatie de strategische autonomie van Nederland. Bovendien verhoogt vracht in het ruim van passagierstoestellen ('belly cargo') de winstgevendheid van intercontinentale vluchten waardoor het sterke netwerk aan bestemmingen in stand kan blijven. We constateren echter al geruime tijd dat de positie van Schiphol als vrachtmainport onder druk staat.

Een onevenredig groot economisch belang

Luchtvracht vertegenwoordigt wereldwijd minder dan 1% van het totale handelsvolume in gewicht, maar is verantwoordelijk voor meer dan 35% van de totale waarde van de vervoerde goederen. Luchtvracht is daarmee een belangrijke pijler van onze welvaart en een *enabler* voor in Nederland gevestigde bedrijven met een internationale waardenketen. In 2023 zorgden luchtvrachtactiviteiten op en rond Schiphol voor plm. 29.500 banen en droegen zij voor € 2,9 miljard bij aan het Nederlandse BBP. Vrachtvliegtuigen maken weliswaar maar gebruik van circa 3% van het aantal slots op Schiphol, maar de totale luchtvrachtfunctie is verantwoordelijk voor bijna 25% van de toegevoegde waarde van de luchthaven.

De vitale rol van integrators en de overnight economie

Expresmaatschappijen (integrators) zoals DHL, FedEx en UPS vormen een onmisbare slagader van de moderne 24-uurseconomie. Zij bieden het Nederlandse bedrijfsleven een platform om wereldwijd te concurreren door de levering van tijdskritische componenten en farmaceutische producten binnen 24 uur te garanderen. Deze dienstverlening is echter afhankelijk van de beschikbaarheid van nachtvluchten. Een nachtsluiting zou deze vitale logistieke functie in Nederland feitelijk onmogelijk maken, waardoor belangrijke stromen van medicijnen en spoedonderdelen direct in gevaar komen.

Symbiose met het passagiersnetwerk en vestigingsklimaat

Luchtvracht en passagiersvervoer zijn onlosmakelijk verbonden: ongeveer de helft van de vracht op Schiphol wordt vervoerd in de 'belly' van passagiersvliegtuigen. Deze vrachtinkomsten verhogen de operationele marge van intercontinentale vluchten met zo'n 10% tot 15%, wat vaak het verschil maakt tussen een rendabele of onrendabele route naar belangrijke economische centra. Voor in Nederland gevestigde bedrijven met een internationale waardenketen is de netwerkqualiteit van luchthaven Schiphol een doorslaggevende vestigingsvoorwaarde.

Strategische autonomie in een onzekere wereld

In de huidige geopolitieke situatie, gekenmerkt door internationale handelsrestricties, is een onafhankelijke en robuuste luchtvrachtfunctie van vitaal belang. Luchtvracht stelt Nederland in staat om zelfstandig te opereren bij het veiligstellen van vitale goederenstromen. Een efficiënte vrachtoperatie is cruciaal voor de snelle aanvoer van medische hulpgoederen en gezondheidsproducten in geval van noodsituaties, zoals natuurrampen of pandemieën. Zonder voldoende eigen vrachtcapaciteit wordt Nederland voor deze kritieke leveringen afhankelijk van buitenlandse hubs, wat onze nationale onafhankelijkheid en weerbaarheid ondermijnt.

Duurzaamheid

De luchtvrachtsector erkent haar verantwoordelijkheid voor verduurzaming. De inzet van stillere en efficiëntere toestellen zoals de Boeing 777F of Airbus A350F vermindert de geluidshinder aanzienlijk. Daarnaast investeert de sector via het Smart Cargo Mainport Programma in innovaties, zoals om grondprocessen te optimaliseren en emissies te minimaliseren.

Verankering in het industriepolitiek kader

De noodzaak van een sterke luchtvrachtfunctie wordt onderstreept door het recente rapport van de commissie-Wennink en de Industriebrief van de Minister van Economische Zaken. Beide documenten benadrukken dat het behoud van de Nederlandse topsectoren - zoals de chipindustrie en hightech - valt of staat met een excellent vestigingsklimaat en een betrouwbare logistieke infrastructuur. Voor deze sectoren is luchtvracht geen luxe, maar een integraal onderdeel van de 'productielijn'. Het rapport-Wennink waarschuwt dat het vertrek van vitale logistieke schakels een domino-effect heeft op de bereidheid van technologiebedrijven om in Nederland te blijven investeren. De Industriebrief stelt expliciet dat strategische sectoren afhankelijk zijn van snelle en voorspelbare toegang tot wereldmarkten.

Oproep aan het nieuwe kabinet

Luchtvracht is de strategische motor van Mainport Schiphol; hoewel vrachtvliegtuigen slechts circa 3% van de vliegbewegingen uitmaken, vertegenwoordigen zij 25% van de toegevoegde waarde en zijn zij onmisbaar voor onze strategische autonomie, het vestigingsklimaat en de verduurzaming van de sector.

Wij vragen het nieuwe kabinet daarom:

1. Veranker luchtvracht expliciet in het nationale luchtvaartbeleid

Neem in het regeerakkoord en bijbehorende uitvoeringsagenda expliciet op dat luchtvracht een *strategische pijler* is onder het Nederlandse vestigingsklimaat.

2. Bescherm en prioriteer slots voor vrachtluchten

Zorg bij (her)verdeling van slots op Schiphol voor structurele bescherming van vrachtluchten, zodat deze niet verder worden verdrongen door passagiersvluchten. Dit kan door actieve prioritering van vrachtluchten zodra capaciteit beschikbaar komt en is in lijn met eerder aangenomen moties van de Tweede Kamer (o.a. Peter de Groot en Pierik, 19 februari 2025, 31936 1210).

3. Borg nacht- en randen-van-de-nachtcapaciteit voor tijdskritische logistiek

Erken dat nacht- en vroege ochtendvluchten essentieel zijn voor integrators en andere tijdskritische logistieke processen.

4. Zet Maastricht Aachen Airport strategisch in als complementaire vrachtluchthaven

Intensiveer de samenwerking tussen Schiphol en MAA, investeer in (digitale) infrastructuur en stimuleer betere afstemming tussen rijk, regio en Schiphol Group over taakverdeling.

Met vriendelijke groet,

Air Cargo Netherlands
Dutch Express Association
FENEX
evofenedex

Over de opstellers van deze brief:

- DEA (Dutch Express Association): de belangenbehartiger voor de express- en koerierssector in Nederland. Als onderdeel van TLN focust de DEA zich op tijdskritische logistiek en fungeert zij als het centrale aanspreekpunt voor fijnmazige, snelle distributie.
- ACN (Air Cargo Netherlands): de brancheorganisatie voor de luchtvrachtindustrie. ACN verbindt alle schakels - van airlines tot grondafhandelaars - om de efficiëntie en concurrentiepositie van de Nederlandse luchtvrachtketen te vergroten.
- FENEX: de brancheorganisatie voor expeditie en logistiek. FENEX bewaakt de belangen van logistiek dienstverleners, met een sterke focus op douane-expertise, juridische ondersteuning en het faciliteren van internationale handelsstromen.
- evofenedex: De vereniging voor ondernemers met een logistiek belang. evofenedex ondersteunt producenten bij het optimaliseren van hun toeleveringsketen en biedt een uitgebreid netwerk voor kennis over export en internationaal ondernemen.

Bronnen:

- Luchtvrachtmonitor 2023, Erasmus Centre for Urban, Port and Transport Economics, 2025
- De betekenis van luchtvrachtvervoer voor Nederland, Kennisinstituut voor Mobiliteitsbeleid, 2024
- Position paper on the planned revision of the EU Slot Regulation, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, 2022
- Welvaartsbijdrage van vrachtluchten op Schiphol, SEO Economisch Onderzoek, 2019
- Smartest Connected Cargo Airport Schiphol, Hogeschool van Amsterdam & TU Delft, 2019
- Actualisatie economische betekenis Schiphol, Decisio, 2019
- Rapport Wennink, De route naar toekomstige welvaart, 2025

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Air Cargo Netherlands en drie andere organisaties
T.a.v. mevrouw A. Dubbelboer
Folkstoneweg 12
1118 LM SCHIPHOL

Kenmerk: 202600481

Den Haag, 30 januari 2026

Geachte mevrouw Dubbelboer,

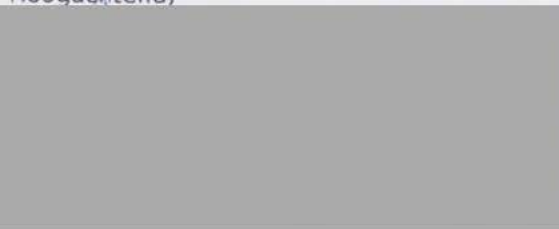
Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Wellicht ten overvloede, zoals op de website (www.kabinetsformatie2025.nl) staat vermeld, worden alle brieven aan de informateur openbaar gemaakt.

Hoogachtend,

Rianne Letschert
Informateur

202600506

Den Haag 27 januari 2026

Geachte mevrouw Rianne Letschert, geachte informateur

Op de drempel van een kabinetsakkoord, willen wij, de Coalitie voor het Vrije Woord, onze actiepunten aanbieden.

Wij gaven ze al eerder mee aan de Tweede Kamerleden Ingrid Michon-Derkzen (VVD) en Songül Mutluer (GroenLinks/PvdA) na ons debat op 14 januari in Nieuwspoort over de (on)wenselijkheid van de Wet verheerlijking terrorisme.

Wij willen opmerken dat we verheugd zijn dat de houding van de politiek lijkt te veranderen. Dat was goed te horen tijdens het mediadebat van maandag 26 januari. Waar voorheen twijfel werd gezaaid over de rol van de media, benadrukten tijdens het debat de meeste politici, het belang van serieuze journalistiek voor een sterke democratie.

Daar zijn onze actiepunten dan ook voor bestemd: het faciliteren, beschermen en ondersteunen van het vrije woord en beeld.

Wij zijn zeker niet de enigen die de afgelopen maanden hebben aangeklopt bij u en eerdere informateurs met wensen en zorgen over de stand van het vrije woord en de journalistiek in het bijzonder.

Wij (inmiddels zijn 18 organisaties deelnemer) dringen er dan ook bij u op aan om al deze wensen en zorgen zeer serieus te nemen en op zijn minst te bespreken met de partijen die straks, naar verwachting, het minderheidskabinet gaan vormen. Mooi zou natuurlijk zijn als er een aparte media-paragraaf in het akkoord zou staan.

Met vriendelijke groet
Anneke Verbraeken

Aanjager Coalitie voor het Vrije Woord
Lid Commissie Democratie en Debat Nieuwspoort

Faciliteer, bescherm en ondersteun het vrije woord en beeld **Actiepunten voor het nieuwe kabinet**

Waarom dit nodig is

In een tijd van maatschappelijke en politieke onzekerheid is journalistiek onmisbaar. Zij controleert de macht, voorziet burgers van betrouwbare informatie en draagt bij aan begrip en democratische weerbaarheid. Dat kan alleen als journalisten en publicisten hun werk **vrij, onafhankelijk en veilig** kunnen doen.

De **Coalitie voor het Vrije Woord** roept de daarom formerende partijen op om onderstaande actiepunten op te nemen in het regeerakkoord.

Faciliteer

Stel journalisten in staat hun werk vrij en onafhankelijk te doen

1. Investeer in onderzoeksjournalistiek en regionale media; draai bezuinigingen publieke omroep terug.

*Juist in deze tijd is een onafhankelijke publieke omroep cruciaal voor de informatievoorziening. Straf de publieke omroep niet, draai de bezuinigingen terug.

*Versterk het Fonds Bijzondere Journalistieke Producties met een structureel regionaal en lokaal fonds. Zo stimuleren we onafhankelijke en betrouwbare journalistiek in alle delen van het land.

2. Maak geen wetten die de journalistiek belemmeren

Journalisten en publicisten moeten hun werk zonder juridische drempels kunnen doen.

+ Handhaaf en versterk de Wet open overheid (Woo)

De Woo is cruciaal voor de controlerende rol van de pers.

- Begrens Woo-verzoeken niet
- Sluit beleidsadviezen, concepten en e-mails niet uit
- Stel geen maximum aan het aantal lopende Woo-verzoeken
- Voeg geen nieuwe uitzonderingsgrond 'algemeen belang' toe
- Verplicht overheden tot goede archivering
- Handhaaf wettelijke termijnen strikt

+ Trek het wetsvoorstel 'terrorismeverheerlijking' in

Dit voorstel brengt het risico met zich mee dat (foto)journalisten worden vervolgd voor het tonen van beelden of het publiceren van citaten. Het vormt een reële bedreiging voor de persvrijheid en vergroot de kans op politieke druk.

Bescherm

Zorg voor een veilig journalistiek klimaat, in Nederland en daarbuiten

3. Scherp de wetgeving tegen SLAPP-zaken aan

Bescherm journalisten en publicisten beter tegen juridische intimidatie. Het huidige wetsvoorstel kan sterker en moet daadwerkelijk waarborgen bieden. Wij adviseren daarom de Europese richtlijn te volgen:

- Neem duidelijke beoordelingscriteria op in de wet
- Maak vroegtijdige afwijzing van SLAPP-zaken mogelijk
- Zorg voor volledige kostenveroordeling van misbruikende eisers
- Pas de bescherming ook toe op nationale (niet-grensoverschrijdende) zaken

4. Investeer structureel in persvrijheid en persveiligheid wereldwijd

Persvrijheid elders raakt direct onze toegang tot betrouwbare informatie. Ondersteun (internationale) organisaties die journalisten beschermen en onafhankelijke informatievoorziening versterken.

5. Verstrek noodvisa aan bedreigde journalisten

Bied journalisten die moeten vluchten een veilige haven in Nederland, zodat zij hun werk kunnen voortzetten.

Ondersteun met samenhangend beleid

6. Benoem een bewindspersoon voor media en technologie

Zorg voor één bewindspersoon met een samenhangende visie op media, technologie en democratie. Wij onderschrijven de oproep van de Nederlandse mediasector (brief van 18 november 2025 aan de formateur).

7. Stel een media-gedragcode op voor politici

Aanvallen van politici op serieuze media ondermijnen het vertrouwen in journalistiek en normaliseren een vijandig klimaat. Dat tast de democratische waakhondfunctie van de media aan en vergroot de onveiligheid van journalisten.

8. Bevorder mediawijsheid, van basisschool tot praktijkonderwijs

Investeer in mediawijsheid voor kinderen, jongeren én volwassenen. Mediawijze burgers herkennen betrouwbare informatie en waarderen professionele journalistiek, een belangrijke voorwaarde voor een veilig werkklimaat

Over de Coalitie voor het Vrije Woord

De Coalitie voor het Vrije Woord staat pal voor het behoud en de versterking van het vrije woord en beeld en van de democratische rechtsstaat. Wij verenigen organisaties die deze kernwaarden actief beschermen, versterken en verdedigen.

In een wereld waarin persvrijheid steeds vaker onder druk staat, is samenwerking essentieel. De Coalitie biedt een onafhankelijk platform voor kennisdeling, samenwerking en een open, eerlijk en veilig publiek debat. Wij lichten onze actiepunten graag nader toe.

Aangesloten organisaties: Free Press Unlimited, Montesquieu Instituut, Internationaal Perscentrum Nieuwspoort, NVJ, VVOJ, Jong Nieuwspoort, Pen Nederland, Zilveren Camera, PersVeilig, RFG media, gezamenlijke Nederlandse Hogescholen voor de Journalistiek, Stichting Democratie Monitor.

RX2CC - #X83DXDX#00#0000#

De Tweede Kamer
t.z.v. Bureau woordvoering kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Coalitie voor het Vrije Woord
2512 BG 8A

RS3CC - #X83DXDX#00#0000#

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Coalitie voor het vrije woord
T.a.v. mevrouw A. Verbraeken
Stille Veerkade 8A
2512 BG DEN HAAG

Kenmerk: 202600507

Den Haag, 30 januari 2026

Geachte mevrouw Verbraeken,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Wellicht ten overvloede, zoals op de website (www.kabinetsformatie2025.nl) staat vermeld, worden alle brieven aan de informateur openbaar gemaakt.

Hooftachtend,

Rianne Letschert
Informateur

Ziekenhuisalliantie Parkstad
Geleenstraat 25
6411 HP Heerlen

202600508

De Tweede Kamer
Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
T.a.v. mevr. R.M. Letschert, informateur
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Betreft: volwaardig Zuyderland Ziekenhuis voor Parkstad

20 januari 2026

Geachte mevrouw Letschert,

Nu een Minderheidskabinet van D66, CDA en VVD zich heeft gevormd, is er voor de nieuwe regeringspartijen onder uw begeleiding ruimte voor inhoud. De zogenoemde Ziekenhuisalliantie vindt dat de situatie rondom het Zuyderland Ziekenhuis in Heerlen dringend om hoopvolle duidelijkheid vraagt. Het verplaatsen van de SEH, Intensive Care en geboortezorg naar buiten onze regio, is wat betreft onze inwoners onacceptabel. Nergens in ons land is de armoede groter en dus de vraag naar goede zorg zo urgent.

Niet alleen negeren bestuurders van ons regioziekenhuis en zorgverzekeraar CZ adviezen van vakkundige specialisten als hoogleraar Marcel Levi – ‘Zuyderland Heerlen is het laatste ziekenhuis wat je moet afschalen’ – ook voor de geleerde lessen in Denemarken is geen aandacht; het Scandinavische experiment met ‘superziekenhuizen’ werkt in de praktijk veel minder goed dan gehoopt. Aangezien zorg tot de meest fundamentele voorzieningen van een goed werkende samenleving behoort, doen wij een dringend beroep op de nieuwe regeringspartijen om volwaardige zorg in ons regioziekenhuis te behouden.

Waar armoede heerst, is de vraag naar zorg groter. Daarom zorgt de voorgenomen verschraving van het zorgaanbod van het Zuyderland Ziekenhuis onophoudelijk voor grote onrust in onze regio. De Tweede Kamer nam vijf Zuyderland-moties aan en sprak zich daarmee uit voor behoud van zorg. Maar niet één van die moties kreeg in de praktijk navolging. Wij, burgemeesters, wethouders en gemeenteraadsleden, worden op dat democratisch tekort vervolgens door burgers aangesproken. Terecht. Breed aangenomen moties zijn in de politieke praktijk van Den Haag al te vaak tandeloze instrumenten geworden. Dat baart ons grote zorgen. De democratische invloed van ons parlement is tanende. Meer algemeen roepen wij het nieuwe Kabinet daarom via u op, om de basis onder onze parlementaire democratie in de politieke praktijk weer te gaan respecteren. Meer specifiek brengen wij graag onder de aandacht dat aangenomen moties in een kwestie als behoud van het Zuyderland Ziekenhuis voor kiezers/burgers met grote hoop komen. Waar die hoop telkenmale wordt vermorzeld, ontstaat ruimte voor cynisme en boosheid.

Maak uw belofte aan onze inwoners – ook uw kiezers – waar.

Wij staken de strijd voor volwaardige zorg niet. De SEH, Intensive Care en geboortezorg horen in Heerlen beschikbaar te blijven.

Denemarken laat zien dat ‘superziekenhuizen’ minder goed functioneren dan de theorie van zorgverzekeraars en bestuurders doet vermoeden. Laat ons van die Deense praktijkervaring leren nu het nog niet te laat is.

Wij danken u voor uw aandacht.

Samen kunnen wij het verschil maken voor de inwoners van Parkstad.

Hoogachtend,

De ziekenhuisalliantie

Postbus 1, 6400 AA Heerlen
FD - 4906868-98
POBOX Rotterdam
INTRAPOST B.V.

De Tweede Kamer
Bureau woordvoering Kabinetsformatie
t.a.v. mevr. R.M. Gitschert, informateur
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Heerlen

AX200 - #X830X0X#00#0000#

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ziekenhuisalliantie Parkstad
P/a gemeente Heerlen
Postbus 1
6400 AA DEN HAAG

Kenmerk: 202600509

Den Haag, 30 januari 2026

Geachte heer/mevrouw,

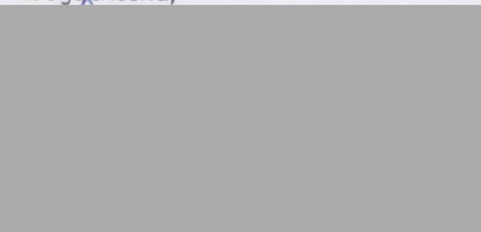
Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Wellicht ten overvloede, zoals op de website (www.kabinetsformatie2025.nl) staat vermeld, worden alle brieven aan de informateur openbaar gemaakt.

Hoogachtend,

Rianne Letschert
Informateur

AP | bescherming in een
digitale wereld

202600510

Autoriteit Persoonsgegevens
Postbus 93374, 2509 AJ Den Haag
T 070 8888 500
autoriteitpersoonsgegevens.nl

Aangetekend
De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum
28 januari 2026

Ons kenmerk
2025-041056

Contactpersoon
070 8888 500

Onderwerp

Oproep AP tot treffen aanvullende maatregelen ter bescherming van de continuïteit van vitale processen

Geachte mevrouw Letschert,

Inleiding

Nederland is de afgelopen jaren voor haar vitale processen sterk afhankelijk geworden van een beperkt aantal grote buitenlandse cloud- en ICT-dienstenproviders. Deze afhankelijkheid en de snel veranderende geopolitieke verhoudingen, maken dat de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) niet anders kan dan haar grote zorgen over de continuïteit van vitale processen in Nederland met u te delen. Vitale processen, zoals het elektronisch berichtenverkeer met burgers via DigiD, zijn processen waarvan uitval, verstoring of manipulatie tot grote maatschappelijke ontwrichting kan leiden. Nagenoeg alle burgers en bedrijven in Nederland ondervinden in zo'n situatie ernstig economisch en maatschappelijk nadeel, bijvoorbeeld doordat uitkeringen dan niet meer kunnen worden uitbetaald. De Nederlandse overheid en vitale aanbieders zijn, mede op grond van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), verplicht om passende maatregelen te nemen om grootschalige en langdurige niet-beschikbaarheid van en toegang tot persoonsgegevens en mogelijk verlies of schade of andere kwetsbaarheden die de beschikbaarheid en integriteit van (persoons)gegevens aantasten te allen tijde te voorkomen. De AP heeft het kabinet eerder opgeroepen tot meer maatregelen om deze vitale processen beter te beschermen.¹

¹Zie: *Inzet van Cloud Service Providers* (brief AP van 18 oktober 2022 en met kenmerknummer z2022-00846), Den Haag: 2022. en *Rijksbreed cloudbeleid 2022* (brief AP van 11 november 2022 en met kenmerknummer 2022-05319), Den Haag: 2022.

Datum
28 januari 2026

Ons kenmerk
2025-041056

De AP constateert op basis van de bij haar beschikbare toezichtinformatie en uit publicaties van onder meer de Algemene Rekenkamer en het Adviescollege ICT-toetsing, dat Nederlandse vitale processen **over de hele linie** veel te kwetsbaar zijn om grootschalige en langdurig niet-beschikbaarheid te voorkomen.² **Nederland zou in zo'n situatie tot stilstand kunnen komen, met onoverzienbare, en mogelijk onherstelbare, maatschappelijke, economische en vooral persoonlijke schade als gevolg.** De AP roept het kabinet daarom op om met de hoogst mogelijke urgentie nationaal aanvullende maatregelen te treffen ten behoeve van digitale soevereiniteit, om de continuïteitsrisico's voor vitale processen te ondervangen. Om deze maatregelen een succes te kunnen maken zijn er vanuit Europees perspectief gezien ook aanpassingen benodigd, waaronder aan de Aanbestedingsrichtlijnen. Hiervoor is breed gedragen overeenstemming binnen de EU noodzakelijk.

Toelichting op de risico's

Het risico dat de AP als meest zorgwekkend signaleert – en ons aanleiding geeft om hier deze brief aan te wijden – betreft het risico van grootschalige afhankelijkheid van buiten de EER-gevestigde ICT-dienstverleners voor de continuïteit van de verwerking van persoonsgegevens. De AP signaleert in dit verband de volgende deelrisico's:

- grote afhankelijkheid van een beperkt aantal buitenlandse buiten de EER gevestigde commerciële cloud- en ICT-dienstenproviders;
- niet-toereikende uniforme afwegingkaders, waardoor er te weinig oog is voor de beheersing van risico's, bijvoorbeeld door contractuele en technische waarborgen, gedurende de volledige leveranciersmanagementcyclus;
- ontoereikende wetgeving waarmee digitale soevereiniteit voor vitale processen formeel kan worden afgedwongen;³
- het ontbreken van *in place* exit-strategieën bij overnames door bedrijven van buiten de EER.

Op basis van het bovenstaande ziet de AP dat er vooralsnog onvoldoende sprake is van adequate risicobeheersing. Zo schetst de recent gepubliceerde *Visie digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid* voornamelijk strategische uitgangspunten en bevat deze nog geen concrete maatregelen die op korte termijn kunnen worden geïmplementeerd.⁴ Dit ondersteunt het beeld dat de rijksoverheid momenteel nog bezig is met visievorming, terwijl de strategische afhankelijkheden in de tussentijd steeds meer toenemen door ontwikkelingen in de markt, zoals de voorgenomen overname van Solvinity door Kyndryl. Deze visie legt de verantwoordelijkheid voor de risicoafweging en de te nemen maatregelen nadrukkelijk bij organisaties zelf. Hiermee blijft de invulling van maatregelen afhankelijk van decentrale besluitvorming. Dit terwijl de beoogde versterking van digitale soevereiniteit juist om een gezamenlijke inzet en sturing vraagt. De continuïteitsrisico's voor vitale processen zijn momenteel onvoldoende zijn gemitigeerd. Dit

² Zie: Algemene Rekenkamer, *Het Rijk in de Cloud*, Den Haag: 2025 en Adviescollege ICT-toetsing, *Een gewaarschuwd mens telt voor twee* (handreiking strategische digitale veiligheid van Adviescollege ICT-toetsing van 13 januari 2026), Den Haag: 2026.

³ Digitale soevereiniteit houdt in het hebben van juridische en bestuurlijke controle over digitale infrastructuur, data en systemen. Definitie overgenomen uit: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, *Visie digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid*, Den Haag: 2025, p. 7.

⁴ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, *Visie digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid*, Den Haag: 2025. Zie ook de gesignaleerde risico's in het rapport van: Algemene Rekenkamer, *Het Rijk in de Cloud*, Den Haag: 2025, p. 49-51.

Datum
28 januari 2026

Ons kenmerk
2025-041056

werd kortgeleden ook nog door de Minister van VWS gesignaleerd m.b.t. de vitale processen in de zorg.⁵ Deze problematiek is inmiddels ook onderdeel van het debat in de Tweede Kamer.⁶

Welke impact deze afhankelijkheid kan hebben toont bijvoorbeeld het decreet van de VS aan, waarmee sancties werden ingesteld tegen functionarissen van het Internationaal Strafhof (ICC).⁷ Omdat Amerikaanse bedrijven zich aan de sanctiemaatregelen van de VS moeten houden, betekende dit voor vier rechters en de hoofdaanklager van het ICC dat zij geen toegang meer hadden tot hun mailbox bij Microsoft. Hierdoor konden zij hun werkzaamheden voor het ICC niet langer uitvoeren.⁸ Situaties zoals deze maken pijnlijk duidelijk dat het inzetten van de digitale afhankelijkheid als politiek drukmiddel door landen zoals de VS in Nederland inmiddels geen theoretisch risico meer is.⁹

Mede in dit verband heeft de AP regelmatig uit haar toezichtsveld de vraag gekregen wat de implicaties van de veranderende geopolitieke verhoudingen voor de bescherming van persoonsgegevens van Nederlandse burgers zijn. Zo bestaat er sinds juli 2023 tussen de EU en de VS een data doorgifte verdrag dat de internationale doorgifte van persoonsgegevens naar de VS (het zogenoemde EU-US Data Privacy Framework) regelt.¹⁰ Het DPF biedt tot op heden nog een juridische grondslag voor de doorgifte van persoonsgegevens naar de VS en lijkt voorlopig (nog) stand te houden.¹¹

Adviezen AP

De AP roept het huidige en toekomstige kabinet op om zo snel mogelijk aanvullende maatregelen te treffen om risico's voor de continuïteit van vitale processen en strategische afhankelijkheid te mitigeren. De hieronder volgende maatregelen acht de AP op korte termijn minimaal noodzakelijk.

1. Betrek het EU Cloud Sovereignty Framework op de Algemene Rijksvoorwaarden bij IT-overeenkomsten (ARBIT).¹²

Dit door de Europese Commissie vastgestelde framework biedt een ex ante beoordelingskader voor (de conformiteit van) de (digitale) soevereiniteit bij het contracteren van clouddiensten, waarmee de IT-afhankelijkheid van niet-Europese cloudleveranciers kan worden verminderd. Het framework definieert een achttal *sovereignty objectives* (SOV) en een viertal *sovereignty effectiveness assurance levels* (SEAL) op o.a. strategisch, juridisch, operationeel en technologisch vlak. Aan de hand daarvan kan een

⁵ *Informatieveiligheid in de zorg* (brief Minister van VWS van 4 december 2025), Den Haag: 2025, p. 11. En: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, *Digitale autonomie en soevereiniteit van de overheid*, Den Haag: 2025 en ABDTOPConsult, *Van kwetsbaar naar weerbaar* (rapport geschreven in opdracht van de Algemene Bestuursdienst van BZK van 25 februari 2025), Den Haag: 2025.

⁶ [Nederlandse cloud 'binnen handbereik', Tweede Kamer wil haast maken](#)

⁷ [Trump stelt per decreet sancties in tegen Internationaal Strafhof](#)

⁸ *Kamerstukken II/2024/25, 2057*, p. 2-3 (Antwoord op vragen van het lid Kathmann over de rol van Microsoft bij Amerikaanse sancties richting het Internationaal Strafhof) en zie: Ministerie van BZK, *Beantwoording vragen van de leden Bontenbal, Krul en Boswijk (CDA) over het bericht "Wake-up call: Microsoft sluit e-mail ICC zonder pardon af"* (brief Ministerie van BZK van 1 juli 2025), Den Haag: 2025, p. 1-2. Zie verder: [Internationaal Strafhof hard geraakt door sancties VS: 'Ik schrik hiervan'](#)

⁹ Ministerie van BZK, *De rol van Microsoft bij Amerikaanse sancties richting het Internationaal Strafhof* (beantwoording Kamervragen door staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 1 juli 2025), Den Haag: 2025.

¹⁰ [Doorgifte persoonsgegevens naar de VS | Autoriteit Persoonsgegevens](#). De voorganger van dit verdrag, het EU-US Privacyshield, is door het Hof van Justitie van de EU ongeldig verklaard. Zie: HvJ EU 16 juli 2020, C-311/18, ECLI:EU:C:2020:559 (*Schrems II*). Het DPF geldt alleen voor organisaties in de VS die zich vrijwillig hebben aangesloten (self-certified) bij het programma dat wordt beheerd door de US Department of Commerce.

¹¹ Vgl. GC EU 3 september 2025, T-553/23, ECLI:EU:T:2025:831 (*Latombe/Commissie*).

¹² Het framework is raadpleegbaar via: https://commission.europa.eu/document/09579818-64a6-4dd5-9577-446ab6219113_en.

Datum
28 januari 2026

Ons kenmerk
2025-041056

sovereiniteitsscore worden toegekend aan cloudleveranciers, waarmee inzichtelijker kan worden gemaakt in hoeverre leveranciers vatbaar zijn voor invloeden van buiten de EER. De AP adviseert om na te denken over een minimum SOV-score en dit op te nemen als kick-out criterium. Vanuit haar rol als toezichthouder op de AVG vraagt de AP specifiek aandacht voor *sovereignty objectives* 3 (Data & AI sovereignty) en 7 (Security & Compliance).¹³

2. Borg continuïteit van gegevensverwerkingen door exit-maatregelen in IT-overeenkomsten.

Nederlandse overheden hebben meermaals te maken gehad met de overname van een IT-leverancier door een leverancier van buiten de EER. Momenteel biedt de ARBIT te weinig handvatten om contracten in zo'n geval op te zeggen. Dit geldt evenzeer wanneer de overname plaatsvindt door een partij afkomstig uit een land waarvoor (niet langer) een adequaatheidsbesluit van de Europese Commissie geldt of indien de hostinglocatie (gedeeltelijk) wijzigt naar buiten de EER. Om te voorkomen dat persoonsgegevens van burgers hierdoor onvoldoende worden beschermd, acht de AP het wenselijk om over een duidelijke exit-strategie bij IT-overeenkomsten te beschikken.¹⁴ Hiervoor zijn verschillende oplossingen denkbaar. Zo kan een clause in de ARBIT worden opgenomen die de mogelijkheid biedt om, bij een wijziging in de vestiging en/of verwerkingslocatie van een leverancier, het contract eenzijdig, kosteloos en met onmiddellijke ingang op te zeggen. Hierbij is het van belang dat de leverancier verplicht wordt om de afnemer zo spoedig mogelijk te informeren. Dit geeft de afnemer de tijd om een nieuwe beoordeling uit te voeren (zie advies 1) en waar nodig maatregelen en voorbereidingen voor een daadwerkelijke overstap te treffen. Hierbij is ook van belang dat de IT-oplossingen zodanig zijn ingericht dat overstappen naar een andere leverancier op korte termijn ook daadwerkelijk (technisch) mogelijk is. Dit vereist meer aandacht voor dataportabiliteit en interoperabiliteit. Ten slotte kan ook worden nagedacht over een clause die specifiek ziet op wijze waarop de terug levering van data, waaronder persoonsgegevens plaatsvindt. Bijvoorbeeld dat hierbij voldaan moet worden aan open standaarden.

3. Bevorder structurele monitoring van marktontwikkelingen van ICT-diensten en ICT-leveranciers.

Voor strategisch management van ICT-diensten is proactieve monitoring van de markt cruciaal.¹⁵ Daarmee kan worden geanticipeerd op ontwikkelingen die risico's vormen voor de continuïteit van vitale processen. Dit vraagt tevens om de verdere uitbreiding van kennis en capaciteit op het gebied van ICT-risicomanagement binnen de overheid. Een structurele en overheidsbrede aanpak van marktmonitoring draagt bij aan beter inzicht in afhankelijkheden, concentratierisico's en kwetsbaarheden binnen de keten van leveranciers en (potentiële) dienstverleners.

¹³ Deze objectives gaan o.a. in op wie er toegang heeft tot (persoons)gegevens; het hebben van inzicht in wanneer, waar en door wie gegevens worden geraadpleegd; een strikte beperking van de opslag en verwerking van gegevens tot Europese rechtsgebieden; beperking van security operations centers en responsteams tot EU-jurisdictie en transparantie rondom beveiligingsinbreuken of kwetsbaarheden.

¹⁴ De AP acht het wenselijk om de voorgestelde aanpassingen ook in de huidige (nog) lopende contracten door te voeren. Bijvoorbeeld door ter handstelling van de herziene ARBIT-voorwaarden aan de leveranciers (indien van toepassing verklaard).

¹⁵ Vgl. ABDTOPConsult, *Van kwetsbaar naar weerbaar* (rapport geschreven in opdracht van de Algemene Bestuursdienst van BZK van 25 februari 2025), Den Haag: 2025, p. 20.

Datum
28 januari 2026

Ons kenmerk
2025-041056

4. **Zorg voor een uniforme aanpak rondom het verbeteren van de digitale soevereiniteit.**
De voorgenoemde aanbevelingen vragen om een uniforme en centraal gecoördineerde aanpak. Organisaties binnen het Rijk geven allemaal te veel nog naar eigen inzicht invulling aan hun cloudbeleid. Deze verschillen kunnen een negatieve invloed hebben op risicobeheersing van clouddiensten doordat deze onvoldoende bekend zijn. Een uniforme aanpak, waarbij ook monitoring van de markt en centraal toezicht op uitvoering van beleid wordt meegenomen, kan dit helpen mitigeren.¹⁶
5. **Investeer gericht in schaalbare Europese alternatieven.**
De afhankelijkheid van niet-EER leveranciers en het ontbreken van onvoldoende Europese alternatieven vormt een risico voor de digitale soevereiniteit van Nederland. Het is van belang om gericht te investeren in schaalbare Europese alternatieven die een vergelijkbare kwaliteit leveren, ook binnen de rijksoverheid. De AP steunt in dit verband ook het initiatief van een Rijkscloud in volledig Nederlands beheer.¹⁷

Afsluiting

In deze brief heeft de AP haar grote zorgen over de continuïteit van vitale processen in Nederland met u gedeeld en heeft zij een aantal concrete oplossingen aangedragen waarmee deze risico's in de toekomst kunnen worden afgebouwd. De AP is van harte bereid om aan de voorkant met u mee te denken over concrete oplossingen met het oog op compliance en de verbetering van de bescherming van persoonsgegevens.

Deze brief wordt vandaag, op de Europese Dag van de Privacy, verzonden aan de Minister van Economische Zaken, de staatssecretaris voor Digitalisering, de informateur van het nieuwe kabinet en de Vaste Kamercommissie voor Digitale Zaken. Een afschrift zal worden gedeeld met de Autoriteit Consument en Markt (ACM), de Algemene Rekenkamer en het Adviescollege voor ICT-Toetsing. De brief zal tevens openbaar worden gemaakt op de website van de AP.

Hoogachtend,
Autoriteit Persoonsgegevens

Monique Verdier
vicevoorzitter

¹⁶ Vgl. Algemene Rekenkamer, *Het Rijk in de cloud*, Den Haag: 2025, p. 53-54.

¹⁷ Motie van het lid Kathmann over een aanbesteding voor een Rijkscloud in volledig Nederlands beheer. De AP merkt op dat deze volledig en alleen onder Europese wetgeving dient te vallen.

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Autoriteit Persoonsgegevens
T.a.v. mevrouw M. Verdier
Postbus 93374
2509 AJ DEN HAAG

Kenmerk: 202600511

Den Haag, 30 januari 2026

Geachte mevrouw Verdier,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Wellicht ten overvloede, zoals op de website (www.kabinetsformatie2025.nl) staat vermeld, worden alle brieven aan de informateur openbaar gemaakt.

Hoogachtend,

Rianne Letschert
Informateur

Moerdijk VOORUIT!
Noordhaven 24
4761 DA Zevenbergen

AANTEKENEN

202600512

Moerdijk, 27 januari 2026

Aan:

- de heer drs. R.A.A. Jetten, fractievoorzitter D66
- de heer drs. H. Bontenbal, fractievoorzitter CDA
- mevrouw D. Yeşilgöz-Zegerius, fractievoorzitter VVD
- mevrouw prof. dr. R.A.M. Letschert, informateur

In afschrift aan:

D66 Tweede Kamerfractie, Lange Houtstraat 11, 2511 CV DEN HAAG

CDA Tweede Kamerfractie, Postbus 30805, 2500 GV DEN HAAG

VVD Tweede Kamerfractie, Postbus 20018, 2500 EA DEN HAAG

Onderwerp: input voor regeerakkoord inzake energieprojecten gemeente Moerdijk;
begrenzing industrie en bescherming woonkernen

Geachte informateur, geachte fractievoorzitters,

In het kader van de totstandkoming van het regeerakkoord achten wij het noodzakelijk u **uitdrukkelijk, gemotiveerd en met klem** te wijzen op de situatie rondom grootschalige energie- en industrieprojecten in de gemeente Moerdijk. De keuzes die hier worden overwogen raken rechtstreeks aan de leefbaarheid, het leefmilieu, de rechtszekerheid en de toekomst van een bestaand dorp én van de gehele gemeente Moerdijk.

Op 1 december 2025 is op rijksniveau afgesproken dat tot ten minste juni 2026 geen definitieve locatiekeuzes worden gemaakt voor de projecten Powerport, VAWOZ en het POM 380 kV-station. Daarbij is expliciet vastgelegd dat besluitvorming zorgvuldig moet plaatsvinden, met voldoende aandacht voor de leefbaarheid en het welzijn van de inwoners van Moerdijk-dorp en de omliggende kernen. Dat uitgangspunt onderschrijven wij volledig en achten wij richtinggevend voor de verdere politieke afweging.

In januari van dit jaar heeft de directeur van het Havenbedrijf Moerdijk tijdens de nieuwjaarsreceptie openlijk benoemd waar de kern van de huidige discussie werkelijk ligt: het havenbedrijf loopt tegen ruimtelijke grenzen aan en wil verdere industriële ontwikkeling mogelijk maken. Dit ondanks eerdere grootschalige uitbreidingen, waaronder het Logistiek Park Moerdijk. Daarbij werd gesteld dat industriële groei niet langer mag worden belemmerd door procedures, bestuurlijke afwegingen of stikstofvraagstukken.

Deze uitspraak maakt één ding helder: **de beoogde verdwijning van Moerdijk-dorp is géén onvermijdelijk gevolg van vaststaande nationale projecten**, maar vloeit primair voort uit de **ontwikkelambities van het havenbedrijf. Dat is een wezenlijk ander uitgangspunt dan het beeld dat in politieke gremia vaak wordt geschetst.**

Opvallend en zorgwekkend is dat politici – lokaal, provinciaal én landelijk – deze reden nauwelijks expliciet benoemen. In plaats daarvan wordt vooral gewezen op mogelijke toekomstige projecten, zoals waterstoffabrieken, grootschalige batterijopslag of zelfs een kerncentrale. Deze plannen zijn echter **allesbehalve zeker**. Zij bevinden zich in uiteenlopende stadia van verkenning en zijn afhankelijk van technologische, financiële en politieke randvoorwaarden die nog lang niet zijn ingevuld. **Een bestaand dorp opheffen op basis van dergelijke onzekerheden is onbegrijpelijk.** Dat dit proces bovendien lijkt te beginnen bij het eigen gemeentebestuur – gemeenteraad, college en burgemeester – is des te moeilijker te begrijpen.

De gemeenschap Moerdijk draagt al decennialang een uitzonderlijk zware last voor de nationale en regionale economie. Al circa 55 jaar vindt hier grootschalige industriële ontwikkeling plaats. Dat heeft werkgelegenheid opgeleverd, maar ook structurele nadelen: stank- en geluidsoverlast, aantasting van het leefmilieu, grote druk op infrastructuur en een lange reeks incidenten en calamiteiten met gevaarlijke stoffen. Incidenten bij onder meer ChemiePack, Shell, DBM-Blending, ATM en Van Luyk liggen nog altijd vers in het collectieve geheugen.

In cijfers wordt deze belasting zichtbaar. Bij ruim vierhonderd bedrijven in Port of Moerdijk werken inmiddels **20.736 mensen (2025)**, waarmee de haven van grote betekenis is voor de regionale werkgelegenheid. De totale goederenoverslag steeg naar

15,2 miljoen ton (+2,7%). Goederen werden aangevoerd door **10.665 binnenvaartschepen**. Het aantal zeeschepen bleef stabiel, maar het goederenvervoer per spoor nam fors toe: **2.601 goederentreinen**, een stijging van **25 procent**. Deze cijfers onderstrepen dat Moerdijk zijn bijdrage al ruimschoots levert en dat de impact op de omgeving zeer substantieel is.

Daar komt bij dat Moerdijk inmiddels een industrieel oppervlak per inwoner kent dat meer dan **zestien keer hoger ligt dan het landelijk gemiddelde**. Tegen deze achtergrond is verdere uitbreiding van industrie in deze gemeente **niet verdedigbaar**, en zeker niet wanneer dit ten koste gaat van een bestaand dorp en zijn inwoners. Daarbij moet worden onderkend dat ook andere woonkernen – waaronder **Klundert, Langeweg, Zevenbergschen Hoek en Zevenbergen** – zich op korte afstand van het huidige industrieterrein bevinden en reeds langdurig de effecten daarvan ondervinden. Dit nog los van het risico dat in de toekomst ook het voortbestaan van deze woonkernen onder druk komt te staan.

Genoeg is genoeg.

Wij erkennen dat sommige energieprojecten van nationaal belang zijn en dat daarvoor op landelijk niveau keuzes moeten worden gemaakt. Voor de aanleg van infrastructuur is binnen de gemeente Moerdijk ruimte beschikbaar. **Het opheffen van dorpen is daarvoor echter niet noodzakelijk**. Zeker niet wanneer als aanvullende motieven grootschalige en langdurige projecten worden genoemd waarvan realisatie hoogst onzeker is. De geschiedenis leert dat in Nederland eerder dorpen zijn verdwenen voor projecten die uiteindelijk nooit zijn gerealiseerd. Wij willen voorkomen dat het dorp Moerdijk eenzelfde lot treft.

Ook vanuit klimaat- en duurzaamheidsperspectief roept verdere concentratie van zware industrie en energie-intensieve activiteiten op de beoogde locatie ernstige vragen op. **Extra emissies, extra vervoersbewegingen en verdere aantasting van leefomgeving en leefmilieu staan op gespannen voet met nationale klimaatdoelstellingen en met het principe van een eerlijke verdeling van lasten binnen de energietransitie**. Meer industrie op deze plek betekent in dit opzicht geen vooruitgang, maar een fors nadeel voor de gehele gemeente Moerdijk.

Een bijkomend en vaak onderbelicht aspect betreft de **enorme compensatiekosten** die gemoeid zullen zijn met het amoveren van Moerdijk-dorp. Het gaat hierbij om zeer substantiële bedragen voor uitkoop, herhuisvesting, planschade en bijkomende voorzieningen. Op basis van openbare gegevens, eerdere vergelijkbare trajecten en bekende compensatieregelingen schatten wij in dat een gecombineerde totale compensatie (inclusief hogere claims, planschade en maatschappelijke kosten) in de

indicatieve orde van grootte van **honderden miljoenen tot mogelijk meer dan een miljard euro** uitkomt. Het is gerechtvaardigd te betwijfelen of het Rijk bereid zal zijn deze middelen daadwerkelijk uit te geven, zeker wanneer het opheffen van het dorp niet strikt noodzakelijk is en wanneer bovendien een reële kans bestaat dat beoogde projecten uiteindelijk geen doorgang vinden. In dat geval zijn publieke middelen besteed en is maatschappelijke schade aangericht, zonder het behalen van enig beoogd resultaat.

Wij zijn daarom van mening dat de **huidige grenzen van het industrieterrein van Moerdijk letterlijk en figuurlijk de uiterste begrenzing vormen**. Ook voor de vestiging van nieuwe industrie. Wij benadrukken dat wij niet tegen verduurzaming zijn. Integendeel: wij zijn vóór efficiënter, slimmer en duurzamer gebruik van de **bestaande** industriële ruimte binnen de huidige begrenzing van het terrein. Wat wij nadrukkelijk afwijzen, is het verleggen van die grenzen ten koste van woonkernen en inwoners.

Tot slot onderstrepen wij dat bij de verdere besluitvorming **toekomstgericht meer gewicht moet worden toegekend aan de stem, de positie en de belangen van de inwoners**. Dat geldt nadrukkelijk voor **alle inwoners van Moerdijk-dorp**, maar evenzeer voor **alle inwoners van de gehele gemeente Moerdijk**. Actieve betrokkenheid, transparantie en zorgvuldige afweging – bij voorkeur via een raadplegend of richtinggevend instrument zoals een referendum – zijn daarbij essentieel en creëren meer draagvlak. Deze zorgvuldigheid kost weliswaar enige tijd, maar weegt ruimschoots op tegen de lange doorlooptijden van grootschalige projectontwikkeling. Het gaat immers om hun dorp, hun gemeente en hun toekomst.

Wij vragen nadrukkelijk niet om stilstand, maar om begrenzing, doelmatigheid, zorgvuldigheid en realisme.

Wij vragen u concreet om in het regeerakkoord vast te leggen dat:

- het opheffen van woonkernen ten behoeve van energie- en industrieprojecten wordt uitgesloten;
- de huidige begrenzing van het industrieterrein van Moerdijk als uiterste grens wordt gerespecteerd;
- leefbaarheid en leefmilieu expliciet gelijkwaardig worden meegewogen naast economische belangen.

Tenslotte merken wij op dat **VOORUIT!** eerder reeds schriftelijk haar zorgen en standpunten onder de aandacht heeft gebracht van de betrokken ministers. De nu voorliggende brief vormt daarop een nadrukkelijke aanvulling richting de formerende partijen.

Wij verzoeken u onze overwegingen zwaarwegend te betrekken bij de door u te maken afspraken in het regeerakkoord.

Met vriendelijke groet,

VOORUIT!

De vicevoorzitter,

drs. ing. J.P.J.C. van Dorst

De secretaris,

Ø.P.C. van Dorst

29-01
-2026

R BRIEF AANGETEKEND NL

NL Frankering betaald €12,3

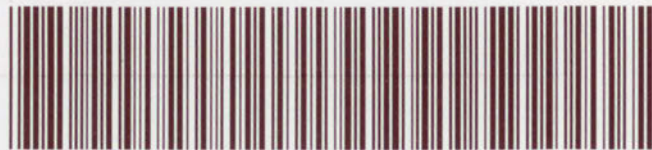
30 gr.

222061

D
PostNL

28-01-2026 16:29

NL

3SRPKS812197819

2500EA 20018

De Tweede Kamer
t.a.v. Bureau Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

— 4761 DA 24 —

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Moerdijk Vooruit
T.a.v. de heer J.P.J.C. van Dorst
Noordhaven 24
4761 DA ZEVENBERGEN

Kenmerk: 202600513

Den Haag, 30 januari 2026

Geachte heer Van Dorst,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken.

Wellicht ten overvloede, zoals op de website (www.kabinetsformatie2025.nl) staat vermeld, worden alle brieven aan de informateur openbaar gemaakt.

Hoogachtend,

Rianne Letschert
Informateur

202600516

AIRFRANCEKLM
GROUP

Chief Executive Officer

Mrs. R. Letschert, Informateur
Mr. R. Jetten
Mrs. D. Yeşilgöz-Zegerius
Mr. H. Bontenbal

De Tweede Kamer t.a.v. Bureau
Woordvoering Kabinetsformatie
Postbus 20018 2500 EA
The Hague, The Netherlands

January 26th, 2026

Dear Mrs Letschert, dear political leaders,

Following the important input already shared with you by KLM CEO Marjan Rintel, I want to reiterate - and insist on - her message: the coming period offers a decisive opportunity for the Air France-KLM Group to strengthen and preserve the Dutch aviation sector and the essential international connectivity it provides to the Netherlands. As you shape the next government, you have a unique opportunity to set a course that fortifies the Dutch economy and safeguards thousands of jobs. Your coalition can be the one that ensures the Netherlands remains one of Europe's most connected and competitive countries.

Air France-KLM Group, with KLM as a proud Netherlands-based airline, continues to invest heavily in modernisation and network quality. We are deeply committed to decarbonization and noise reduction. We are investing €7 billion in new-generation aircraft that are more fuel-efficient and quieter, and hundreds of millions annually in sustainable aviation fuel (SAF).

However, restoring our investment capacity requires restoring margins. Before COVID, KLM held one of the strongest operating margins among European network airlines; today, due to higher Dutch taxes, charges, and regulatory uncertainties, our margin has fallen behind key competitors. KLM's profitability was 10% in 2018, it was down to 3.3% in 2024. The €7 billion CAPEX plan can only be fully executed if visibility and stability are provided, as requested by our Air France-KLM shareholders.

KLM is already ahead of most European peers in reducing noise and emissions through rapid fleet renewal, SAF leadership and operational improvements. At the same time, Schiphol's high costs and taxes are driving traffic flows to competing hubs. If this continues, KLM will be forced to shrink, with structural and irreversible losses in connectivity, jobs and economic activity as a result. Once transfer flows shift to Paris, Brussels, Frankfurt, Copenhagen or London, they do not return. Without these flows, numerous destinations could not be supported from Amsterdam and would not return. Shrinking KLM would not cut global emissions, but it would reduce Dutch economic output, Dutch influence within Air France-KLM, and the Netherlands' leading role in sustainable aviation. The contrast is stark: although Brussels is a city of comparable size to Amsterdam, Brussels Airlines operates a modest fleet of only 38 aircraft. In comparison, KLM's hub model sustains a fleet of 183 aircraft, providing the Netherlands with a global reach and economic footprint that far exceed its geographic size.

Why this matters for the Netherlands

Aviation is not just about travel. It is a cornerstone of Dutch prosperity. Schiphol and KLM together support over 110,000 jobs and contribute more than €12 billion to GDP. This makes aviation one of the largest strategic sectors in the Dutch economy, with a direct impact on employment, regional development, exports, innovation, and the attractiveness of the Netherlands as a location for international business.

The Schiphol hub directly connects the Netherlands to 300+ destinations worldwide, more than 160 of them served by KLM. This network underpins trade, tourism, business travel, foreign investment, and the attractiveness of the Dutch business climate. Increasing trade disputes, sanctions, tariffs, and strategic competition between major powers are straining multilateral cooperation and fragmenting global markets. In an era of geopolitical uncertainty and growing global competition, strong international connectivity is vital for economic resilience and national competitiveness. In this context, it is essential that the new Airport Traffic Decree (LVB) provides a clear recovery pathway, giving Schiphol, the wider sector, and local residents certainty about what they can rely on in the years ahead. A night closure should not be on the table, as the night noise objective is already being exceeded by a wide margin, and such a measure - absent from the notified Balanced Approach package - would be disproportionate and severely undermine the hub's reliability and connectivity.

Ensure a level playing field in Europe and globally

As the CEO of an international airline group, I see how countries around us are acting to strengthen their aviation sectors. To boost their economy and support connectivity, Germany has decided to roll back its aviation tax increase, Sweden abolished theirs. Denmark is also taking proactive steps: the Danish government and Copenhagen Airport are working closely with us following our acquisition of SAS to ensure the hub's competitiveness. Strong non-EU airlines are fully backed by their governments, as they are a bold economic and soft power tools of influence and prosperity.

If the Netherlands continues to stack national taxes, high airport charges and restrictions on top of European and international frameworks such as EU ETS and CORSIA, the Netherlands risk pricing themselves out of the market. As a result, passengers and cargo will shift to other hubs, emissions will not decrease while connectivity will decline, and Dutch jobs and influence will suffer. A level playing field is essential for fair competition and for maintaining the good connectivity that is so important for the Dutch economy.

Three key decisions by your coalition that can make the difference:

1. Decrease the Dutch aviation tax - at least to the level of neighboring countries. The proposed increase from 800 million to €1.1 billion annually by 2027 would make the Netherlands the most expensive country in Europe for air travel. This does not reduce emissions; it simply drives passengers to foreign airports, erodes Schiphol as a hub, and costs jobs and economic activity. Germany and Sweden have both reversed course for these reasons. We urge you to follow this evidence-based path to protect Dutch competitiveness. The climate will not benefit from carbon leakage, but the Dutch economy will suffer. The hundreds of millions in additional revenues from the EU Emissions Trading System (ETS), generated by the full phasing out of free allowances from 1 January 2026, can be used to offset this decrease, ensuring fiscal neutrality while increasing competitiveness.
2. Reform national legislation governing airport charges of Schiphol Airport. Schiphol's airport charges surged by 40% last year, on top of a 40% rise over the previous three years – taking KLM Group's annual charges from €400 million in 2019 to €865 million in 2025; they have more than doubled. Schiphol is now the most expensive hub in the EU. These increases are unprecedented and far out of line with other European airports, where charges typically rise only a few percent annually. This threatens competitiveness, connectivity, and affordability for Dutch citizens. Schiphol's operational expenditure (OPEX) has grown exponentially, raising questions about whether sufficient incentives exist for proper cost control. We urge a thorough review of the Dutch Aviation Act ("Wet Luchtvaart"), which regulates airport charges at national level to ensure more transparency, cost discipline, and fair pricing.

3. Provide a stable investment framework and support for key innovations such as Sustainable Aviation Fuel (SAF).

SAF is an area where the Netherlands can remain competitive and commercially attractive. However, SAF is currently two to four times more expensive than conventional kerosene, and several planned Dutch production facilities have recently been cancelled or delayed.

A clear national framework, for example through a targeted, practical SAF incentive or a national SAF fund, financed from existing aviation tax revenues, would help secure production capacity in the Netherlands and ensure airlines can meet their sustainability ambitions in a cost-effective way. This aligns with recommendations from industry and experts, including the recent Wennink report that underlines the need for the Netherlands to make SAF more affordable.

The coalition you are building has a historic opportunity to fortify the primary engine of Dutch prosperity. By safeguarding the future of aviation, you are securing the strategic infrastructure that underpins our national competitiveness, high-value employment, and GDP growth. For an open economy like the Netherlands, global connectivity is not a luxury - it is the vital lifeline that ensures our businesses thrive and your nation remains a premier global hub for trade and investment.

We trust you will consider the above points and include them in your important discussions and of course we stand ready to work with you and share our expertise.

Yours sincerely,

Benjamin Smith

AIRFRANCE**KLM**
GROUP

EXPEDITION	POSTE FIVE
GRAND AIR MAIL	FRANCE
Aut. DVE 8871	
8881 PARIS-NORD	

AIRFRANCE KLM
GROUP

DIRECTION GENERALE

AFKL.CH

7 rue du Cirque

75008 Paris

R0800 - #X830X0X#00#0000#

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Airfrance KLM Group
Attn. Mr. B. Smith
7 rue du Cirque
75008 PARIS

Reference: 202600517

The Hague, 3 February 2026

Dear Sir Smith,

Thank you for your letter.

In the course of my work, I receive many letters, memos and requests. I carry out my work on the basis of a mandate formulated by the House of Representatives and the deadline set for this. Unfortunately, this means that I am unable to respond to the content of your letter myself. I ask for your understanding in this matter.

Your letter will remain available to those involved in the next phase of the cabinet formation process.

As stated on the website (www.kabinetsformatie2025.nl), all letters to the informer are made public.

Yours sincerely,

Rianne Letschert
Informer

202600518

Professen Dr. Richte Helndauer
Theede Kchen der Stolze-Jerker
Postbox 20010
2500 E 4 Van Maas

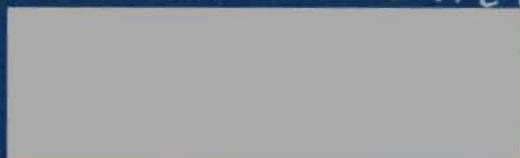
Rechner. 31. Juli 2026

Sehr geehrte Frau Helndauer,

Ich sende Ihnen hiermit ein herzliches
Kompliment zu dem von Ihnen geleiteten
Kochkurs. Ich habe sehr viel von
Ihrer Erfahrung gelernt. Ich habe
"Kochkurse" besucht und die Freude an
Ihrer Gastfreundschaft und der
Kochkunst in der Küche erlebt.
Ich habe sehr viel gelernt. Ich habe
Ihre Gastfreundschaft und die Freude
an der Kochkunst in der Küche
erlebt. Ich habe sehr viel gelernt.
Ich habe Ihre Gastfreundschaft
und die Freude an der Kochkunst
in der Küche erlebt. Ich habe
sehr viel gelernt. Ich habe Ihre
Gastfreundschaft und die Freude
an der Kochkunst in der Küche
erlebt. Ich habe sehr viel gelernt.

Piceuch. Olivier of uceh.

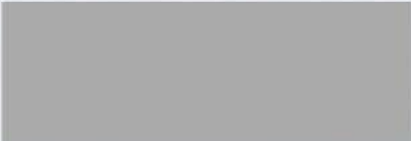

Prof. Dr. Nianne Hetschert
Inlede Komen der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Kenmerk: 202600519

Den Haag, 3 februari 2026

Geachte heer

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken. Wellicht ten overvloede, zoals op de website (www.kabinetsformatie2025.nl) staat vermeld, worden alle brieven aan de informateur openbaar gemaakt.

Hoogachtend,

Rianne Letschert
Informateur

202600520

Tweede Kamer t.a.v. fractievoorzitters

Datum

2 februari 2026

Ons kenmerk

26-008/DK/JvR/tvm

Betreft

Inbreng FNV t.b.v. het debat over het verslag van de informateur

Doorkiesnummer

088-3681834

Email contactpersoon

Bijlage(n)

Geachte fractievoorzitters,

Op 3 februari spreekt u over het verslag van informateur Letschert en zal de laatste fase van de Kabinetformatie aanbreken. Met deze brief wil de FNV een eerste reactie op het regeerakkoord 'Aan de slag' geven en op het verslag van de informateur. In aanloop naar het debat over de regeringsverklaring zal de FNV uitgebreider reageren.

Allereerst vindt de FNV het nodig dat er een kabinet komt. Dit land heeft te lang zonder missionair landsbestuur gezeten in een hele onzekere tijd. Dat is niet goed voor ons land en niet goed voor de mensen in ons land. Moeilijke dossiers zoals wonen, klimaat en stikstof liggen stil, terwijl de uitdagingen groot zijn en maatregelen noodzakelijk. Ook een einde brengen aan de doorgeslagen flexibilisering op de arbeidsmarkt heeft vertraging opgelopen door wisselende kabinetten, terwijl ook die onzekerheid op de arbeidsmarkt ervoor zorgt dat jongeren geen hypotheek kunnen afsluiten en geen huis kunnen kopen.

Zowel in het verslag van informateur Letschert als in het regeerakkoord wordt nadrukkelijk de hand uitgestoken aan de polder en aan sociale partners. Het uitgangspunt in het regeerakkoord zijn de bestaande akkoorden met de polder zoals het pensioenakkoord en het MLT-akkoord voor meer balans op de arbeidsmarkt. De FNV heeft dan ook met verbazing moeten constateren dat de coalitie van D66, VVD en CDA tegelijkertijd het pensioenakkoord lijken open te breken door vanaf 2033 de pensioenleeftijd sneller te laten stijgen. Door de Zelfstandigenwet over te nemen, door de transitievergoeding te versoberen en door het vaste contract minder vast te willen maken, worden de afspraken uit het MLT-akkoord geschonden.

Daarnaast staan er in het regeerakkoord ten aanzien van de sociale zekerheid en de zorg tal van maatregelen die enorm zwaar op de maag liggen bij de vakbeweging. Het halveren van de WW, het afschaffen van de volledige arbeidsongeschiktheidsuitkering en het verlagen van de maximale

uitkeringen, hakken een flink gat in onze sociale zekerheid. Het verlagen van het maximum dagloon in uitkeringen als WW, WIA en Ziektewet, maar ook het zwangerschapsverlof en ouderschapsverlof, raken ook de leraar, politieagent en verpleegkundige. Bij de FNV is geen draagvlak te vinden voor deze maatregelen.

De bezuinigingen op de zorg zullen keihard aankomen bij de mensen die er werken en die afhankelijk zijn van goede zorg. Het verhogen van het eigen risico, is voor veel ouderen, chronisch zieken en gehandicapten een extra belastingverhoging op ziek zijn. Het nagenoeg schrappen van de huishoudelijke zorg, gaat vele banen kosten en je mist de relatief goedkope eerste schakel in de zorgketen. Door het invoeren van nog een nieuwe eigen bijdrage in de wijkverpleging neemt de stapeling van zorgkosten toe. De totaal ingeboekte bezuiniging van 1,9 miljard op de langdurige zorg zal de zorg versralen. Er wordt weer een beroep gedaan op mensen om nog meer mantelzorg te gaan verlenen, terwijl iedereen ook nog eens meer uren moet werken. Dit gaat niet samen.

De minachting voor de eigen medewerkers zet zich voort. Boven op de nullijn in 2026 en de al forste taakstelling, krijgen de rijksambtenaren nog een schoffering na ter waarde van 1,5 miljard euro. Doordat ook de uitvoeringsorganisaties geraak worden, zullen ook de mensen dit gaan merken.

De coalitie wil een vrijheidsbijdrage vragen van zowel burgers als bedrijven, maar van bedrijven en vermogenden wordt wel veel en veel minder gevraagd. De FNV vindt dit onfatsoenlijk omdat al jaren blijkt dat arbeid in Nederland veel zwaarder wordt belast dan vermogen en winst. Bovendien zorgt zelfs de vrijheidsbijdrage van bedrijven voor een verhoging van de lasten op arbeid door de verhoging van de AOF-premie. Waarom is hier niet gekozen voor de winstbelasting?

Kortom, ook dit kabinet kiest weer vooral voor de grotere bedrijven en vergeet de mensen. De verzorgingsstaat voor de burger wordt afgebroken ten gunste van de verzorgingsstaat voor bedrijven. Natuurlijk moet er geïnvesteerd worden in een goed draaiende, groene economie, maar dit kabinet lijkt te vergeten dat bedrijven niets kunnen zonder de mensen die er werken. En dat de samenleving niet veel verder komt zonder leraren, zorgmedewerkers, politieagenten, buschauffeurs, fabrieksmedewerkers, mantelzorgers, vrijwilligers en anderen.

Natuurlijk heeft de FNV ook oog voor de goede dingen in het regeerakkoord. We zijn blij dat de miljardenbezuiniging op het onderwijs ongedaan is gemaakt. Dat is nodig voor onze toekomst. En het is goed dat dit kabinet zich realiseert dat Nederland geen eiland is en weer meer gaat investeringen in ontwikkelingssamenwerking. Dit zijn punten waar FNV samen met andere organisaties zich hard voor heeft gemaakt.

De FNV blijft zich inzetten voor een beter en socialer Nederland. We waarderen de uitgestoken hand van de coalitie en zullen een gesprek nooit uit de weg gaan. Maar de maatregelen uit het regeerakkoord maken wel dat wij eerst teruggaan naar onze achterban. Vanzelfsprekend zijn wij bereid deze brief in een gesprek nader toe te lichten of vragen te beantwoorden.

Met vriendelijke groet,

Dick Koerselman
Interim-voorzitter FNV

Bureau Kabinetsformatie
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

FNV
T.a.v. de heer D. Koerselman
Postbus 9208
3506 GE UTRECHT

Kenmerk: 202600521

Den Haag, 3 februari 2026

Geachte heer Koerselman,

Dank voor de brief die ik van u mocht ontvangen.

In het kader van mijn werkzaamheden ontvang ik veel brieven, nota's en verzoeken. Ik verricht mijn werkzaamheden op basis van een door de Tweede Kamer geformuleerde opdracht en de daarvoor gestelde termijn. Dat maakt dat ik helaas niet zelf inhoudelijk op uw schrijven kan reageren. Ik vraag hiervoor uw begrip.

Uw brief zal ook in de volgende fase van de kabinetsformatie beschikbaar blijven voor degenen die daarbij zijn betrokken. Wellicht ten overvloede, zoals op de website (www.kabinetsformatie2025.nl) staat vermeld, worden alle brieven aan de informateur openbaar gemaakt.

Hoogachtend,

Rianne Letschert
Informateur